

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Vineri
12/24. apr.

Ese totu a opt'a di
Pretiuu pentru Austria
pe Jan. jun. 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jan.-jun. unu galbenu.

Nr.
13.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anul o

IV.
1868.

BCU C. FERICE DE ACEL'A!... library Cluj

Ferice de acel'a, a carui sange rece
Sugruma vócea dulce a simtiului divinu ;
Câ-ci viéti'a lui intréga se scurge, se petrece
Ca o visare lina, ca unu suavu suspinu.

Ferice de acel'a, ce póte sê incinga
Panter'a nesimtírei pe pieptu-i batetoriu ;
Câ-ci liniscea placuta, intocmai ca si-o cinga,
Incungiura fiinti'a-i scapata de-ori ce doru.

Ferice de acel'a, ce nu sci sê simtiésca,
Ce n'are 'n pieptu caldura, si anima in sinu ;
Acel'a nu cunósce dorerea sufletésca,
Si ceriulu vietii sale e purure seninu.

Acel'a nu pricepe, cum póte ca sê fia,
Ca posiediendu tesauru si lucsu impunetoriu :
Sê ffi gonitu de sórte, ca celu ce'n seracia
Se lupta cu destinulu, precum unu cersítoriu.

Acel'a nu 'ntielege, cum e aceea óre,
Câ sórele suride, ér ceriulu e curatu, —
Si totusi lumea-ti pare o négra inchisóre,
In care omulu este unu sclavu incatusiatu.

Acel'a neci nu crede, c'adese ori in viétia
E de ajunsu o óra, unu singurelu minutu,

Ca dintru inaltímea-ti pompósa si marétia
Sê poti cadé 'n abisulu de blasteme facutu.

Acel'a nu simtiesce, câ o suava siópta,
O vóce, o privire, unu zimbetu, unu surisu,
Te face multu ferice, prin raiuri te strapórta,
Séu te dobóra 'ndata, si tóte-ti paru unu visu.

Acel'a nu prevede, cum o sperantia dulce
Ti-sterge tóte, tóte, ce anim'a-ti iubea,
Si dins'a ca fantom'a prin cintirimu te duce,
Ér tu ca si nebululu alergu totu dupa ea.

Ferice de acel'a, ce nu sci sê simtiésca,
Ce n'are 'n pieptu caldura si anima in sinu ;
Acel'a nu cunósce dorerea sufletésca,
Si nu sci câ ce este amaru, dorere, chinu.

Dar celu-ce nu simtiesce, nu póte ca sê scie,
Ce este scumpu in viétia, acel'a n'a traitu ;
Câ-ci dinsulu nu cunósce placere, bucuria,
Acel'a nu cunósce cuventulu „fericitu.“

Lovesce dar in mine, ursita ne 'mpacata,
Alunga-me, nu-mi pasa, grozavu necontentitu !
Mi-oiu aliná dorerea, c'a fostu unu tempu odata,
Unu tempu placutu in care eram si fericitu !

Iosifu Vulcanu.

ULTIMULU PRINCEPE.

(Novela istorica premiata.)

(Fine.)

— Da cum sê nu te cunosc? Cã si acum esti tenera si frumósã, ca si candu ni erai dómna. Dar in vestmintele cele ostasiesci dieu câ nu te-am cunoscutu. Ai de mine, da dóra ranitulu nu-i capitanulu Armeniu?

— Nu, câ elu-i colo susu, in patri'a cerésca, unde nu ajungu sagetile omoritóre a paganiloru.

— Da cine e?

— Acest'a femeia buna, e Geliu domnulu romaniloru; i raspunde Eufrosin'a, uitandu-se josu la elu. — Acest'a-i principele voinicu a Daciei. Vedu, elu trage de mórte! Ostasii lui-su batuti si imprasciati de neamiculu venit. Domne, ce a fi de noi!? — Apoi éra-lu stropesce pe ranitulu principe cu apa si-i mai fréca templele dupa ce fati'a-i se face mai rumena si sufla mai usioru. Eufrosin'a se pune pe pele langa elu, si se uita mereu la fetiele, ce se inschimbau pe fisionomi'a intunecósã. Se uitã ca si candu ar ceti de pe ea sórtea Daciei

Biet'a femeia a prinsu a plange si a facutu cruce si a prinsu a dîce rugatiunile:

— Sê ne rugãmu lui Ddieu, drag'a mamei Iréna, pentru viéti'a bunului nostru domnu si pentru pacea si liniscea tiei! s'au pusu amendóue in genunchi, si-au redicatu ochii spre ceriuri si s'au rugatu pentru viéti'a principelui si pentru liniscea tiei. — Dómne, audíle rugatiunile! . . .

Eufrosin'a — fét'a lui Armeniu — candu a vediutu antãi'a óra pe Geliu, a semtitu unu amoru secretu catra elu, care mai tardîtu s'a facutu pasiune. Dupace a pierdu totu ce a avutu in lume, a alergatu dupa ilusiuni, dupa idealulu seu, a alergatu dupa sperantia . . . ! Ea a imbracatu vestminte ostasiesci si s'a dusu in tabera, sê grigésca de idealulu seu, de speranti'a vietiei sale; si s'a dusu in tabera, ca se resbune mórtea tatane-so. Dóue otarîri, cari din femeia facu barbatu si cari o ducu la fanatismu, la extremitati. — Fapt'a acést'a a fantasticei Eufrosine a fostu dupa ordinea spiritului romanticu de atunci. Omenimea, cu câtu a fostu mai aprópe de origine-si; cu atãta i-au fostu cugetele mai sublime, sufletulu mai curatu; inse imaginatiunea intunecósã. Fantasi'a domnea preste sentiemintele nedesvoltate si preste ratiunea neperfecta; de unde vine, câ faptele nu i-au fostu precugetate, serióse, ci frivóle si romantice. De-aici potemu esplicã portarea Eufrosinei. Ani-

mele atunci erau mai curate si amorulu in ele mai pasionatu. Apoi acest'a din lasiu face bravu, din slabu tare si din fricosu audace. Asié a fostu acést'a totu deauna si va fi pana candu voru fi suflate curate si semtítóre.

Legatur'a de lanã a opritu sangele principelui, care apoi a adormitu putîntelu. Intr'unu tardîtu si-deschide ochii langedi si se uita in giuru prin casa. Cautatur'a-i erã ratecitóre ca la ómenii cei de mórte.

— Ah, cum me dóre din lontru si câtu sum de debilu — graiesce mtr'unu tardîtu Geliu — sentiescu, câ-mi pere puterea, nu peste multu voiu murí!

— Ba nu-i murí iubite principe, — i raspunde Eufrosin'a cu dulcétia — câ eu te-oiu grigí. Vedi, si acum te-am legatu; nu-ti curge sangele!

— Geliu si-tîntéza ochii la ea sî se uita mereu la frumós'a féta, sî apoi o intréba:

— Cine esti fiintia nobila de grigesci de mine?

— Oh! elu nu me cunósce — dîse Eufrosin'a in sine, si apoi continuã mai tare; — eu sum Eufrosin'a fét'a lui Armeniu si grigitórea ta principe in periclu, — Geliu o prinde de mana si continua mai incolo:

— Mi-aducu aminte draga de tine. Tu esti frumósã si nobila. Tu esti angeru-mi padítóru, asié, câ tu nu-i merge de langa mine? Promite-mi!

— Nu, nu!

— Vedi, ce buna esti, Ddieu ti-resplatésca. En siedi ici langa mine sê povestimu mai de aprópe!

— Eufrosin'a a siediutu josu langa Geliu; i-a culcatu capulu in bratie si i-a netedîtu perulu de pe fruntea asudata, — care ostenitu de vorbire éra a adormitu. Eufrosin'a erã ferice. Ce a doritu in lume, dupa ce a alergatu ca dupa norulu sburatori; s'a implinitu. Ea siede langa Geliu, i saruta fruntea; si elu o róga, ca sê fia totu cu elu. Nu erã fiintia mai fericita de câtu ea. — Numai de i-ar tiene multu fericirea. — !

Principele Geliu dormea unu somnu linu; somnulu celu de pe urma, din care erã sê tréca in somnulu eternitatii. Sórele s'a fostu ivitu pe orisonu, a carui radie tremuratóre se stracorau pe feréstra chiar pe fati'a principelui si asié erã de frumósu! Erã o aparintia, unu idealu; Eufrosin'a cautã la elu cu placere, si erã confundata in cugete. Odata numai se trezesce dormindu-lu principe, si-deschide ochii, cari i gâdãlea radi'a sórelui. Si-i tientéza la feréstra. Ce pana aci s'a intemplat cu dinsulu n'a sciutu nimi-

cu. — Apoi cu unu tonu debile inse fortiatu strigà:

— Sórele a resaritu. Nu audu buciumu-lu . . . Unde mi óstea? Unde-su bravii miei romani . . . ? N'a potutu vorbí mai incolo, câ-ci éra l'a napaditu sangele din rana si durerea i-a inadusîtu glasulu.

— Ah, dómne sum ranitu si inca greu. — sioptesce câtenelu, apoi se uita la rana, se uita cumu-i curge sangele.

— Ce s'a intemplatu cu mine — continuà mai tardîoru — unde mi taber'a spuneti-mi, ve rogu pe totu ce-i santu, unde mi taber'a?

— Taber'a ta principe — i respunde Eufrosin'a lacrimandu e imprasciata si invinsa. — Flórea romaniloru a cadiutu in bataia si tu esti ranitu de mórte. Daci'a e in man'a neamicului, vai de noi, cari am remasu in viétia!

— Juru pre Ddiu, câ pana voiu traí eu, altu domnu nu cunósce Daci'a — striga Geliu, se scóla in petióre si apuca o sabia de josu. — Acést'a i-a fostu ultim'a miscare, prin carea i s'a storsu totu sangele.

— Remasu bunu dulce Dacia! Spuneti romaniloru sê o apere pana ce numai va curge unu picuru de sange in venele loru, câ in mine nu este altulu. Pana ce va fi unu romanu pe fati'a pamentului, nu uite de frumós'a lui tiéra. Incerce-se a o face fericita, independenta si libera. Remasu bunu dulce tiéra remasu bunu dragulu meu poporu remasu bunu braviloru romani . . . Aici i-a statu glasulu si fati'a palida i s'a inegrutu. Dupa o pauza indelungata éra continuà cu unu tonu mai móle:

— Mergeti si spuneti romaniloru sê nu uite de frumós'a Dacia. Spuneti ca sê o libereze éra; spunetî-le, sê nu lasé de batjocura strainiloru frumosulu nume de romanu. Romanulu are de la provedintia o chiamare frumósa, are unu destinu, la care trebuc sê ajunga. Romanulu nu va perí numai de odata cu muntii, cu vâile Daciei. Spunetî-le acestea! Remasu . . . bunu . . . dragii miei, . . . ro . . . mani . . . I-a statu glasulu pentru totu deauna, ochii i s'au inchisu si sufletulu i-a sburatu in patri'a eternitâti.

Femeile din casa plangeau cu amaru, plangeau in suspine, s'au pusu in genunchi si s'au rugatu pentru sufletulu mortului. Si ah, plangea tiér'a intréga. Mam'a si-plangea copilulu, care a picatu in lupta, copiii si-plangeau parintii pierduti; betranulu plangea, câ erá lipsitu de odichna si de pace si fetiórele si-plangeau inocinti'a profanata. Plangeau ómenii si plangea natur'a! — Muntii, vâile si campi'a plangea de toiulu armelor, de macelari'a spurcata. —

Plangeau paserile spanne, câ-ci cautau sê-si parasésca cuiburile. — Nu éra cine sê nu aiba ce plange. ---

A treia di din cas'a pastorului au inmormmentatu unu mortu. Inante gerge pastoriulu Isailu cu o sapinca si unu hârleu, dupa elu unu calugaru cu santu, Maria in mana si dupa elu unu calaretiu teneru cu capulu plecatu in josu si cu ochi lacrimatori. Langa rip'a Capusiuului sub unu fagu tufosu au bagatu sieriulu in pamentu, si s'au intorsu inderetu. Mai pe urma a paresitu mormmentulu calaretiuulu, care din nisce gateje uscate a facutu o cruce si a plantat'o la capulu mormmentulu. A luatu o tîra de tierina si a pus'o in sinu, si a sarutatu mormmentulu nou.

— Dormi in pace idealu-mi adoratu, dormi in pace speranti'a-mi pierduta. Cu tine s'a inmormmentatu si fericirea Daciei si glori'a romaniloru. Dormi! eu me ducu sê spuiu romaniloru ultimele tale cuvete. — Cu acestea cuvete a paresitu si elu mormmentulu. Asié fine a avutu principele Geliu domnulu remaniloru. Elu a fostu „ultimulu principe romanu in Daci'a centrala.“

Geliu a fostu in tóta privinti'a omu mare in epoc'a sa. Inse ca toti ómenii a avutu si elu o scadere. Elu se incredea orbisiu in sórte in geniulu romanismului. Elu nu credea, câ romanulu sê póta decadé. A negligatu a intari tiér'a cu fortaretie si cu cordóne.

Cu numele lui a disparutu si numele Daciei; inse locuitorii vechiei tieri si adi mai traiescu si-si aducu aminte inca de sublimulu trecutu.

Despre mórtea lui Geliu numai atâta s'a sciutu, c'a picatu in riulu Capusiu si s'a inecatu. Éra altii díceau, câ in fuga l'a ajunsu neamiculu si l'a omoritu. Cei ce au sciutu intemplantia nu o au descoperitu, temendu-se, câ neci in pamentu nu i-oru dá pace. Si asié despre mórtea lui au remasu sciri intunecóse si incerte.

— Principele romanu a muritu; tiér'a romanésca si-a pierdutu numele; locuitorii liberi au devenitu sclavi. Romanulu a devenitu sclavu legatu de glia. Si dómne, grea erá acést'a de purtatu, câ ci erá pamentulu stramosiescu, pamentulu romanu, care mai de multu elu erá legatu de romanu si nu romanulu de pamentu. Dupa díle aurie, dupa gloria si marire ce sórte amara! Dar' romanulu a suferitu tóte — tóte, câte au trecutu preste elu; fara asi perde numele, thipulu si originea. Traiesce, si-si aduce

aminte de gloriosulu trecut, traiesce in piele suveniru. — Adi elu e liberu, pamentulu stramosiescu mai esista, campi'a e verde, muntii-su falnici, riurile curgu veselu, de ce sê fia suferatu, de ce sê nu aiba pretensiuni in venitoriu?

VIII.

Resultatulu luptei nenorocóse de la riulu Capusiu a implutu animele romaniloru de spaima si temere. Principele loru a disparutu ca si cum l'ar fi inghitîtu pamentulu. Poporulu cugeté aici ceva putere supranaturala, ceva mistificatiune. Si-esplicá intemplantrea trista de semnu reu.

Neamiculu cu imbracamintea sa selbatea, cu fisionomi'a asiatica si cautatur'a infricosiata, intarea poporulu in crederea sa superstitionala. Fain'a s'a latîtu curandu in tiéra, inse schimosita si esplicata reu: câ neamiculu ce vine manca ómeni, bé sange de crestinu, prinde fetiórele si le ingrasia — si multe de tóte. Câ pe urm'a lui nu remane decât ruine si cenusia. Tóte acestea sciri au descuragiatu pe romani. Remasîti'a óstei romane s'a retrasu in valea Dornei si aici s'a pusu éra in ordine, inse nu avea conducatoriu. — Neamiculu dupa derimarea capitalei Geli'a inca s'a trasu intr'acolo si si-a asiedatu taber'a langa valea Dornei, pe rîtulu, unde astadi sunt satele Ascileulu de josu si de susu. — Aici capitaniu romani cu ducele Tuhutu au facutu legamentu: ca veniti sê se póta asiediá in tiéra, sê capete si ei posesiuni si sê fia respectati de locuitorii Daciei, sê fia asemenea si ei ca romanii. — Frumosu legamentu, salutaria pace!

Dar' in fine superbi'a si trufi'a a semenatu discordia intre popórele acestea aduse de sórte la olalta; si romanulu s'a aflatu dejositu si batjocuritu. Daci'a nu s'a mai numitu altulu asié, ei tiér'a din colo de paduri: Transilvani'a, in dîlele nóstre poporulu romanu o numesce: Ardealu.

* * *

Candu neamiculu a derimatu fortaréti'a Geli'a, unu conducatoriu cu câti-va sagetari a atacatu monastirea vecina. A imprasciatu pe bietele calugaritie ca pe nisce porumbe fricóse. Brutalii ostasi, cu mani pecatóse au sdrobotu icónele sante si au calcatu simbólele religióse. Nu crutiau nimicu. Conducatoriulu amblá inaintea grupei scrutandu si cercetandu tóta cel'a, totu anghiuulu; se vedea a cautá ceva. Dupa ce monastirea suprapamenténa a cautatu-o cu de amenuntulu, conducatoriulu aprinde o faclia, si cu câti-va ostasi se scobóra in catacombele de sub

monastire. — Óre ce sê caute!? Conducatoriulu in catacombe asisderea visitéza totu anghiuulu, tóte ludele, tóte coturile. Candu se intorcea dintr'unu ambitu intr'altulu, radicá faci'a susu, si vede pe parete trasa o cruce mare. Sub cruce erá si scrisóre. Redica faci'a mai susu si se uita, câ ce insemnéza scrisórea aceea. Sub cruce erá scrisu cuventulu „Zuleic'a.“ La vederea numelui acestuia conducatoriulu se sparia si tremura, ca si candu ar' fi calcatu pe vr'unu sierpe. Apoi típa una si scapa faci'a din man'a tremuratóre, carea picandu pe pamentulu umedu s'a stinsu. Conducatoriulu a picatu jósu pe faci'a potolita — si a zacutu acolo multu tempu ca mortu. Intr'unu tardîtu s'a sculatu si s'a radiematu de parete, pe care erá figur'a crucii — apoi sarutá cu infocare, cu pasiune crucea rece. Intunereculu erá grosu si tacerca profunda ca in locuinti'a mortiloru. Numai suspinele si saruturile tulburau liniscea umbreloru. Acolo a plansu multu tempu si a inundatu piétr'a cu sarutari, cu lacrimi; inse in zedaru, câ mortii nu audu, mortii nu semtiescu. A plansu pana i-a secatu lacrimile si a suspinatu pana i s'a ruptu anim'a; a esitu de sub monastire — nebunu. Fugiá de ómeni si incungiurá pastorii. Amblá pe dealuri, pe vâi, culegea flori de campu, pe cari le legá buchete, le ducea si le sverlea intre ruinele monastirei, apoi fugiá de acolo, ca sê nu lu véda cine-va. Se punca pe o colina in apropiarea ruineloru si dîcea cu fluer'a séu cu lir'a — dîcea multu, dîcea pana se urea. Poporulu se temea de elu, dîcea, câ e in relatiune cu mortii de sub ruinele monastirei, candu lu-intalneau si faceau cruce de elu, lu-sverleau cu petrii. Nefericitul acesta erá: Amint'a.

* * *

Langa rip'a Capusiului a statu multu tempu unu mormentu la capu cu o cruce rupta de lemne uscate. A ruptu-o vr'unu copilu din jocaria. Caletoriulu si pastorii calcá fara crutiare acestu mormentu lînu, ei nu sciau, câ cine e in mormentatu acolo. Si strungarii de la oi imprasciau tierin'a tavalindu-se pe elu. Numai natur'a lu-grigea. Nuorii lu-udá, primavér'a resadea flori pe elu, flori galbene, flori de a mortiloru. — Er fagulu de-asupra-i tómn'a lu-invalea cu frundie uscate, cu frundie moi. In fagu se punca câte-o pasere, câte-o torturea si cantá doiosu, cantá jelnicu. Apoi vinea o féta cu perulu despletitu cu vestminte sdrentiuite si cu fati'a desperata si alungá paserile. Dóra si erá fét'a-padurei. . . Punea pe mormentu o cununa de flori si éra mergea in padure dupa alta. Pana

PASTORIULU DIN SVITIERPA.

ce amblá ea in padure, ventulu apucá cunun'a de pe mormentu si o ducea departe — departe. Apoi strigá catra ventulu viforosu sê nu-i rapésca florile, câ cu ele-i rapesce si anim'a ei. Se sfádea cu ventulu, cu elementulu naturei.

Serman'a féta!

Alesandru Onaciu.

Scrutári mitologice la Romani.

(Urmasare.)

De interesu insemnatu e pentru noi câ vedemu aici unu modu de procedere in fermecare scósa din geniulu si viéti'a poporului romanu, a carei urme s'a pastratu pana astadi. „Vestmentele aceste mi le-a lasatu perfidulu ca gagiuri adorate de amoru, dara eu le voiu ingropá sub pragulu usii ca aceste relievi sê-mi întórca pre Dafne.“ In urma dîce catra Amari'la sê ia cenusia, sê o duca afara in valicióra si sê-o arunce preste capu, dara sê nu se uite inderetu.

La vragitórele romane rotiti'a erá mai multu de plumbu. Figur'a de céra representá pre patientu, éra lan'a pre persón'a vragitóre.

Cátu de degenerata erá artea fermecarii de amoru pre tempulu lui Horatiu si câtu de afundu petrusesse decadinti'a morala in vetrele boeresci ni-o demustra deplinu Horatiu in Epod. Od. V. in „Canidia“ care-si incepe misteriele in modulu urmatoriu :

Descinsa ea alérge candu sórele asfinte
Si cóm'a velvaiata o-incege cu nepârcei
Si dîce sê-i aduca cipresi de pre morminte
Si burueni selbaticei ce crescu la morti in hârci —

Si óua sangerate de-o brósca uritiósa
Si erburi ce-su culesse pre margini de pamentu
Si pene de pre-o buha ce plange maniósa
Si dinti ce-su scosi la cane, candu turba de flamendu.

Apoi Canidi'a ingrópa in pamentu unu copilu de genu nobilu pana la gura, i pune inainte mancári, ca acele sê le védia numai, dara sê nu le póta gustá si asié in tortura sê móra de fóme, ca apoi medu'a cea secata, ficatulu celu uscatu „se fia unu filtru“ bunu ce sê escite amoru in Horatiu.

Farmecatórele lui Theocritu si alui Virgiliu sunt luate din poporu, si ne presentéza o inocentia pastorésca, neatacate de alte pecate decátu de resbunare, in sine nimicu stricatiósa. Ele suntu o singura flacara de iubire ce nu se mai póte sufocá, si cari ne manifestéza in reali-

tate omulu in cultulu celu mai intimu cu natur'a, strapunendulu pre tiermurii infantiei primitive.

Canidi'a lui Horatiu inse e o dama de prestradele Romei, care pierdiendu-si gratfele june prin o viétiá voluptósa, de si sbercita, totusi voiesce sê joce inaintea poetului pre frumós'a Galathea. Canidi'a, o persón'a lipsita de ori ce simtiu de onóre, indiestrata cu tóte pasiunile si trecuta prin tóte pecatele mai infernali, pana chiar la ingroparea unui copilu de viu.

Horatiu pana a fostu Canidi'a mai tenera a petrecutu multe dîle frumóse cu dins'a. De multe ori, odele sale erau mai antâiu cetite Canidiei, de multe ori gratfele ei lu-faceau sê se întórca din Tiburulu celu placutu éra-si la Rom'a. In urma intrandu diferentie între dinsii, poetulu si-resbunà eternisandu-o ca pre-o venefica si dandu-o pretiu publicitatii.

Farmecatórele lui Teocritu si Virgiliu remanu totu deun'a nesce pastoritie amoróse, Canidi'a inse unu demonu uritosu.

VI.

Din tóta mitologi'a poporulu romanu, fermecarea de amoru s'a scrutatu mai putînu pana acuma. Pre candu cultulu altoru dieitate pagane trebui sê dispara cu totul, séu sê se restringa totu mai tare din naintea luminei chrestinismului, pre atunci amorulu si farmecile sale remiase ne atacatu; elu a formatu si va formá totu deun'a o adóu'a religiune la ori ce poporu. Femeile romane in togma ca Vestalele vechi au conservatu si aici in Daci'a foculu Vinerii si a Hecatei ca o ereditate scumpa din vetrele stramosiesci.

Si ce spectaculu e mai frumosu in natura, decátu a vedé intru o camera inchisa cum la intuneculu serii, o fetitia inocenta stâ in giurulu unui focu ce licure fantasticu, nuda in deplin'a frumsétia a naturei se inverté de trii ori si cu o vóce tremuranda, esprima nisce formule mistice. Tóta camer'a ei se pare templu unei dieitâti create pentru multumirea pasiuniloru omenesci. Poterea amorului e cu multu mai divina si insufletítóre, decátu ca o religiune órecare sê-i respinga cultulu lui. Pana candu esista poporulu, pana atunci si mithologi'a amorósa va fi de dinsulu nedespartita, urmarindu-lu prin seculi inainte.

Farmecile de amoru sunt poterea cea ascunsa, ce strabatu prin totu organismulu poporului, i aripéza fantasi'a, si-lu rapesce in regiunile unei lumi pline de spirite. Spre a puté cunoște ideile fundamentali a acestui misticismu trebuie sê ne lasamu in midiloculu poporului, sê

fiu unu fiu alu lui si sê privimu altarele Amorului si a Hecatei, ce se redica pre caminulu unei Amarile.

Aici e o camera intunecósa, asiediata langa undele siovainde a unui riu de munte. Ceriulu e limpedítu si lun'a si-lasa tacuta pre mic'a ferestruica radiele sale fantastici, ce se lupta cu intunereculu misteriosu din camer'a solitara. In laintru pre unu scaunu cu trei pecióre se vede unu hêrbu de pamentu, unu urcioru, trei vergutie de salce si langa ele o piétra baltiatá. Pre caminu palpae incetisioru unu focu si radiele lui cele verdi se mesteca cu diarea palida a lunei ér intunereculu se pare câ se lupta cu ele sê le despartiesca. O tacere ca in momente domnesce in tóta casuti'a si numai undele riului lovindu-se de salcele plecate inaltia unu murmuru misteriosu prin ripele desierte. Usi'a se deschide si se vede intrandu o juna in tóta frumséti'a naturei, cu perulu despletitu si cu o privire tainica. Tener'a vragitóre se preambila infuriata si trei fire de lana preste cari a trecutu vre odata amantulu ei, le desnóda si le impletesece de nou. Se întórce catra anghiurile camerii, bosconesce la fia care de câte trei ori si le stropesce cu apa din ulcioru. In onghietulu de langa usia descanta mai pre urma, ia metur'a in mana, ostropesce cu apa si o asiédia langa deschidiatórea usii cu manunchiulu in josu. Se întórce apoi prin casa se inverte in giurulu scaunului de trei ori. Stâ apoi uimita si tacuta, ea se pare câ ascépta ivirea vre unei fantóme. Dar' in desiertu, foculu depre vétra s'a stinsu si prin camera se vede numai o lumina albastra feerica — póte sunt radiele lunei ce acum e la midiloculu ceriului. Foculu incede éra a palpai, câ-ci cu trei fire de lana s'au aprinsu de nou taciunii de pre morminte. Vragitórea e palida si muta si din ochi i isvoresce o lumina a unui spiritulu atacatu. Acum ia hêrbulu de pamentu, lu-asiédia pre focu si incede a mestecá intr'insulu. Elu sfârâe si ea descanta in continuu, stropesce din elu pre focu de trii ori, luarde intru atâta, pana totu ce a fostu in elu se face scrumu. Dar cu tóte aceste nu s'aude neci unu sunetu, neci unu pasiu de omu ce s'arapropiá de coliba. Atunci ia ulciorulu fara de apa, lu-asiédia pre focu, ér piétr'a baltiatá o acopere in cenusia. Candu incede ulciorulu a sfârâi, ia cele trei vergutie de salce, incede a bate ulciorulu si piétr'a cu ele, sprimandu câ asié sê sfârâe si sê ardia si in elu anim'a ca ulciorulu si piétr'a acést'a.

Si candu s'au ruptu de totu vergutiele, ea sare infuriata catra ferésta, elu trebue sê vina câ-ci farmecile si le-a gatatu. Dar ah! nu vede nimicu! Ba, se audu nisce pasi apropiandu-se pre malulu apei. Ea tresare, elu vine din siediatóre câ-ci nu o gasise acolo.

Procedur'a acést'a in farmecile de amoru o aflai de la unu romanu de pre Giu, ce me insoçi in trecerea preste pasulu Vulcanului in Romania'a. Elu mi-o descria cu atât'a pasiune si spiritulu câtu e capace numai fantasi'a poetica a poporului.

Ulciorulu care se folosese in farmeculu descriu, e unu vasu nou cu care se duce primavér'a la Sambet'a mortíloru apa la mormente, ér' vergutiele de salce séu de alunu*), sunt luate de la isvórele sioimanelor.

VII.

Metur'a ce se pune la usia candu se incede misteriolu farmeciloru de amoru, insémna cumca amarezulu séu persón'a farmecata sê vina calare pre metura ori unde va ff. De multe ori acesti caletori fantastici vinu nóptea calare pre usioge, séu chiaru si animalu, câ-ci Satanu ca spiritulu care duce intru indeplinire ori ce mandari a le Babei Clóntie se supune si-lu aduce din ori ce tieri departate.

Fugi Urite! bab'a dice
Peste codrulu celu frumosu
In pustiu intunecosu!
Fugi, s'alerge-acum aice
Dragulu mandrii, Fetu-frumosu.

(Baba Clontia de V. Alesandri.)

In acést'a poesia ce ocupa unu locu clasicu langa vragitórele lui Theocritu, Virgiliu si Horatiu; dlu Alesandri a desvoltatu in modulu celu mai eclatantu misticismulu poporulu romanu, deprinsu la astfelu de ocasiuni. De aceea ne vomu si folosi de anumite pasagie din tr'insa in tratarea farmeciloru de amoru.

Sunt multi carii afirma, cumca nu numai au vediutu astu felu de calariri nóptatice, dara si dinsii au fostu siliti a incalcá pre câte-o metura séu usiogu, fara voi'a dinsiloru, fara de a seí cum si cinei-i póta si numai de odata s'au aflatu la piciórele iubitei sale de demultu.

Dara nu numai perfidii amorului ce au lasatu pre câte o Baba Clóntia sê-si planga pecatele langa grierulu cuptoriului, dara chiaru si farmecatórele spre a poté satisface amorului loru celu nebunu, incaleca si ele pre Satan'a, séu

*) Alesandri poesii pop a Rom. p. 9.

Satana pre ele si asié alérga nóptea cu sgomotu prin aeru. De unde-e si vorb'a vechia la romani câ „bab'a-e calulu dracului.“

Bab'a Clontia se pornesce,
Fara grigia de pecatu,
Cu Satan'a in calecatu
Ce din dinti grozavu scrisnesce
Si totu blastema turbatu.

Salta bab'a, fuge sbóra
Cu sufletulu dupa doru
Ca o buhna la isvoru,
Si-in urma-i se *desfasióra*
Tóta lan'a din fuioru.

Fiinduca la astufeliu de cultu sabaticu se dimitu numai cele ce nu mai au sperare de-a mai fi adorate de altii, fete inbetranite si lipsite de ori ce gratii, de aceea si poporul le-a datu unu nume caracteristicu frumsetii si incantarii lore, numindu-le Baba Clontia.

Pre candu *Grimm* in Mitologi'a germana*) vrea sê arete caracteriulu nationalu germanu a acestoru calariri in nópte, fiindu de parere, câ credinti'a loru s'a desvoltatu numai dupa introducerea chrestinismului; *Soldanu* in „*Istori'a proceselor vragitoresci*“ arata originea loru in Mitologi'a celoru dóue popóre clasice ce si-au versatu spiritulu fantasiei loru preste tóta Europ'a.

Noi reducemu acést'a credintia a poporului cu totu dreptulu pre pamentulu ei elasicu vechiu. Caracterulu misticismului romanu si grecu din natur'a lui a fostu *universalu* si ori ce poporu care a venitu numai in putîna atingere cu aceste dóue ginti mari, a trebuitu sê i se magnetizeze simtîrile si modulu de cugetare mai multu séu mai putînu in spiritulu acelor'a.

Elementele acestei credintie vinu la Romani in unu tempu cu multu mai vechiu, decâtu sê se póta documentá la germani,

La cei vechi Hecate patron'a vragitóreloru trece nóptea prin aeru concomitata de alte fantóme lunatice. Canidi'a lui Horatiu, Pamfil'a lui Apuleiu alérga nóptea cu perulu despletitu prin aeru spre aventuri amoróse. Strigele la Romani vinu nóptea prin aeru, sugu sangele, rapescu anim'a si featululu din prunci si din vite si implu defectulu cu paie, in urm'a carei omulu se vestediesce si móre.

In *Decretulu lui Gratianu***), in asié numitululu *Canon Episcopi*, ce se díce a contiené unu conclusu a Sinodului din Ancyra din a. 314, se impune Episcopiloru a fi cu privighiare asupra

*) Grimm D. M. (Cap. Zauberei.) — **) Pars II. caus. XXVI. Quaes. V. c. 12.

artii magice, mai cu séma in privinti'a catra anumite muieri fara Ddieu, cari orbite de Satan'a si de demonii lui si-incipuescu si afirma câ ele nóptea cu ddieiti'a pagana Dian'a*), calarescu pre anumite animal etienuturi intregi, sbóra prin aeru, si in nopti anumite trebe sê fia de fatia la demandârele Dómnei loru.

Canidi'a lui Horatiu amenintia a se suí calare pre umerii poetului.

(Va urmá.)

Nicolau Densusianu.

Pastoriulu din Svitieri'a.

(Cu ilustratinne pe pag. 149.)

Déca caletoriulu setosu de aerulu libertâti cercetéza Svitieri'a pamentulu lui Ddieu, si se suie séu pe verfulu unei stance infiorátore, séu se cobóra in prepasti'a unei adencími nemesurate, audîndu si din o parte si din alt'a sunetulu elopoteloru capreloru, amestecatu cu tonulu bucinului unui pastoriu, anim'a lui, sufletulu lui simte reinviere, reintenerire. In libertate sufletulu nu e asié nobilu, dar e plinu de energiá, e mai puternicu, mai desceptu si mai audace.

Pastoriulu de capre in Svitieri'a, care din copilaria se lupta cu mii si mii de pericle, dupa ce desu de demanétia si-a scosu caprele pe verfurile muntiloru unde vacile si alte animale domestice nu potu strabate, se pune pe câte unu piscu de stanca si séu se uita la lumea mare in linisce si plinu de indestulire, séu, si-ia bucinulu si face sê resune totu tînutulu din munte pana 'n vale, si dinsulu e fericitu câ-ci traiesce in libertate.

Precum ori ce dulcétia in lume, si-are si amarulu seu, asié si fericirea pastorasiloru nostri nu a potutu remané neatinsa de ori ce reu, câ-ci dupa traditiune, unu pastorelu de acestia, in intrecerea sa neavendu ce lucrá, s'a pusu si a restignitu unu tiapu pe o cruce si a adunatu tóte caprele sê se incline lui; si Ddieu l'a trespunitu si pre elu si tiapulu de pe cruce, si de atunci sufletulu lui in veci nu mai are odihna, fara totu pribeghiaza prin munti.

Pastorii din Svitieri'a mai mare parte sunt din cantonulu Uri, si din acestia se facu mai in urma venatorii cei mai buni de capre de stanca, si barbatii cei mai robusti.

*) Cumca se identificá cu *Hecate* vedemu si la Horatiu Epod V. v. 51.

Orebus meis
Non infideles arbitrae
Wox et *Diana*, quae silentium regis
Arcana cum fiunt sacra
Nunc, nunc, adeste.

Conversare cu cetitórele.

— Oradea-mare 18 aprilé. —

(Unu doru, — serbatóre adevérata, — serbatorile la sate, — a casa, — Oradea-mare, — schimbare putína, — sperant'a mea, — unu mecenate alu tenerimii, — o séra placuta, — unu tesauru scumpu.)

Me petrunse unu doru mare, dorulu de caminulu parintescu, dorulu locurilor unde traisem anii copilariei mele, — dorulu cunoscutiloru si amiciloru vechi ai mei cu carii petrecusem atâte óre dulci; me petrunse unu doru mare, dorulu . . . si plecai. Parasii sgomotulu orasiului spre a me aruncá in bratielé — liniscei placute de la satu; me departai din loculu produpteloru artificióse, ca sê me potu desfá in creatiunile admirabile ale naturii.

Doriam sê mi facu si eu o adevérata serbatóre. Sufletulu meu oftá sê se inspire de o idea pía si sublima. Ochii mei aspirau la o vedenia innaltiatóre de animé. Doriam sê vedu o adevérata serbatóre. Doriam sê vedu cum se serbéza santele Pasci cu pietate curata si nefatiarita. Si dorulu me duse la satu.

Se póte, cá deducerea mea vi se pare cam curiósa, dar eu la rendulu meu vinu a vi opune cu tóta sinceritatea, cá serbatorile din orasielé mari potu sê ne suprinda cu splendórea lor, dar neci odata nu ni umple anim'a cu atari simtíri píe, ce se nascu in noi la privirea unei serbatori de la satu. Sunetulu unui clopotielu din turnulu cutarei beserici mici din satu totdeuna a avut a supra mea o influentia mai sublima, decátu sgomotulu de cari sunt acompaniate a dese ori serbatorile la orasiu. Lucru naturalu. De siguru si dvóstre ve delectati mai multu la audiulu unui simplu flueru pecurarescu, decátu cu gomotulu monstruosu alu unei trompete colosale.

Celu ce intru adeveru vré sê véda serbatóre, mérga la satu. In orasie abié se observéza cá e serbatóre, e pre putina deosebire intre dílele de serbatóre si intre dílele celelalte. Acolo serbatorile n'au sublimitatea aceea ce intimpinámu la sate.

Oh multu mi-place a petrece la satu sub decursulu serbatoriloru! Atunce par cá se schimba si atmosfer'a, se pare cá si acést'a a imbracatu vestmentulu de serbatóre. Satulu intregu straluce de curatiania. Stradele sunt maturate. Curtea e curata, cas'a varuita. Copíi ascépta cu nerabdare sosirea dílei sante, cá-ci atunce voru capeté vestminte nóue; se si pórtá bine, cá-ci altfelu nu-si voru castigá iubirea lui Ddieu, si nu voru capeté haine nóue. Betranii aducu lauda lui Ddieu, cá i-a lasatu sê véda in pace si cu sanetate acést'a dí sante. Toti se pregatescu la sant'a beserica, toti ascépta cu doru sunetulu clopoteloru,

In fine suna clopotele. Se ieu cu totii, micu cu mare, toti pléca catra beserica, si casele se golescu, si nu remane nimene a casa, decátu ici colo câte unu betranu nepotintiosu, séu câte unu bolnavu suferitoriu. Sermanii, numai ei nu se potu duce la sant'a beserica, dar cei presinti la finea misei dícu si pentru dinsi cáte unu „Tatalu nostru.“

Acusi se incepe miss'a. Poporulu privesce cu evlavia ceréscá la altariulu santu si innaltia rogatiuni si cantári píe catra tronulu a Totupotintelui. Mai in urma preotulu tèleuiesce cuvintele sacre si toti lu-asculta ca pe parintele lor, — si esu toti linisciti in consciintia si mangaiati la anima. Esu toti castigandu in beserica unu tesauru scumpu, linisceá consciintiei lor.

Ocupatiunile mele me lipsira mai de multi ani de acést'a bucuria multu pretiuita pentru mine, — deci in anulu acést'a cu placere incordata grabii a petrece Pascele la satu, a casa, in giurulu parintescu. Astfelu celu putínu am potutu sê fiu mai de aprópe si de unele dintre dvóstre, stimabile cetitóre. Macaru de asiu fi avutu fericirea de a poté vedé cátu mai multe dintre dvóstre.

Nu mi-e mai uritu, decátu a caletóri singuru pe drumulu de feru si deosebi de la Pest'a in josu, unde regiunea e fórte monotóna, si nu vedi decátu numai siesu si éra siesu. De asta data inse tempulu mi-trecú iute. Caletoriam cu dlu Alesandru Romanu si cu stimabil'a-i familia.

Sér'a la siepte óre beui din ap'a — Letei, adeca fui in Let'a-mare.

Si acuma dupa trecerea a patru díle venii aice, de unde scriu aceste orduri.

Oradea-mare nesmintitu e unu orasiu destulu de frumosu, — dar pentru mine are unu interesu duplu. Aice petrecui anii cei d'antái ai teneretiei mele; mai fía-care locu, mai fía-care strada mi-revóca in memoria cáte o suvenire dulce din trecutulu celu frumosu. De patru ani nu visitasem locurile aceste. De patru ani inse Oradea-mare s'a schimbatu pre putínu. Spiritulu natiunalu romanu de atunce n'a facutu multu progrescu. Viétia sociala romana neci acuma nu este, intocmai ca si atunce; dar caus'a acesteia e, cá in Oradea-mare locuiescu numai cáte-va familie romane. Barbatii aru fi la unu numeru frumosielu, me miru dara, cá nu sunt in stare a infintiá neci macaru o casina romana, d'apoi inca altele. Dar ceea ce nu se póte acuma, dóra se va realisé prin generatiunea viitóre. Speru multu de la junimea romana ce studiéza acuma la Oradea-mare. Speru multu, cá-ci ea cresce nutrindu in peptulu seu iubirea natiunei sale. Speru multu, cá-ci profesorulu si conducatoriulu acelei junimi e amiculu meu bravulu Justinu Popfíu Societatea de leptura a juuimei romane asísdere face onóre atátu membriloru, cátu si conducatoriulu. Despre activitatea acestei societáti on. publicu a potutu cetí si pan'acuma multe frumóse si imbucuratóre, cá-ci membrii ei inzestrati luera cu zelu adevératu. Cu bucuria intielesei, cá societatea va arangiá inca in primavér'a asta o siedintia publica, la care va fi chiamatu totu publiculu romanu din tóte partile.

Vorbindu despre societatea le leptura, ar fi o mare ingratitudine a nu aminti aice si numele acelu venerabilu parinte si Mecenate alu tenerimeii nóstre, carele — precum la tóte ocasiunile, unde numai se recere, asié si — intru prosperarea si infflorirea acestei societáti are merite mari si nevesceditóre. Sê mi ierte dara marinosulu binefacatoriu de cumva i voiu vatemá modesti'a-i cunoscuta, aducandu-i numele la publicitate. Cei ce ati amblatu numai odata prin Oradea-mare, sciiti, fara a vi spune, cá acestu barbatu e Rdis. D. Joanu Popu, canonicu si abate, rectorulu seminariulu domesticu. Acelu barbatu, carele a innaltiatu institutul nostru de crescere la acelu gradu alu perfectiunii, in care stórcé si admíatiunea strainiloru. Asiu fi silitu sê vorbescu multe, de cumva asiu voi se insíru tóte imbunetátíri facute in anii din urma in seminariulu acést'a; amintescu numai atát'a, cá acuma tenerii nostri — afara de studiele scolastice — si-potu desvoltá talentulu lor in tóte artele frumóse. Corulu vocalu constá din 90 de insi, éra orsiestrulu cam din 60.

Sér'a de ori va remané pentru mine o suvenire

placuta, — câ-ci avui ocasiune a me delectá prim'a-óra in melodfile si piesele esecutate de acesti teneri bravi. Si acést'a suvenire scumpa, acést'a séra placuta o detorediu Rdis. D. Joanu Popu, carele prin neobosit'a-i diligintia si cu unu sacrificiu pecuniariu considerabilu din partea sa a infintiatu acestu orsiestru alu tenerimeii din seminariu.

Natiunea romana e recunoscatóre. Ea va scí sê apretiuésca pe deplinu jertfele ce filii sei devotati aducu pe altariulu ei. Natiunea recunoscatóre va remunerá de dupa meritu si faptele venerabilei parinte, inscriindu-i numele in cartea iubitoru sei. Si iubirea unei natiuni e mai scumpa decâtu ori ce tesauru.

Josifu Vulcanu.

CE E NOU?

* * * (*Nascerea imperatesei.*) Astadi mercuri demanét'a la siese óre 21 de salve de tunuri anuntiara locuitoriloru din capital'a Ungariei, câ mai. sa imperatés'a si regin'a a nascutu féta. Botediulu se va intemplá sambata in 25 aprile la médiadi la 1 óra.

* * * (*Diet'a Ungariei*) dupa feriele de Pasci si-reincepù activitatea sa in 16 aprile. Obieptulu principalu in siedinti'a acést'a fu bugetulu pentru tierile de sub corón'a Ungariei pe anulu 1868. Ministrulu de fantie mai substernù si câte-va proiepte de lege, ca parti intregitóre ale bugetulu, cari tractéza despre dârile directe, competinti'a de timbru, venitulutu tutunulu, darea fabriceloru de zacharu si a bererieloru, despre darea vinulu, macelaritului, loteriei, despre detori'a pendinte si administrarea cuotei din detoriele de statu, despre venitulutu sarei si despre sustienerea celoralalte dâri etc. Proieptele mai momentóse se indrumara la sectiuni, celelalte la comisiunea financiaria. — In siedinti'a din 17 apr. se ceti între altele si raportulu comisiunii verificatóre privitoriu la alegerea intemplata in cerculu Pecic'a (comitatulu Aradului) la 27 juniu 1867 in persón'a lui Ormos contra lui Nicolau Philimonu. In contra verificârii vorbira deputatii Florianu Varga si Sigismundu Borlea. Dar cas'a primí opiniunea comisiunii, si astfelu Ormos se verificá, — In siedinti'a din 18 apr. veni la pertraptare proieptulu de lege despre publicarea legiloru. Sectiunile primira la acelu proieptu de lege unu adausu, in intielesulu caruia ministerulu se indetoresce, ca sê traduca legile in tóte limbele patriei. Cu acestu adausu si cu putíne alte schimbâri neinsemnate, amintitulutu proieptu de lege se primí. Cu ocasiunea acést'a dintre deputatii romani vorbira doi, a nume dlu Vincentiu Babesiu si dlu S. V. Popu. — In siedinti'a din 20 apr. dlu Alesandru Mocioni predece o petitiune a romaniloru si sêrbiloru din comitatulu Timisiórei pentru grabnic'a deslegare a cestiunii natiunalitâtiloru.

* * * (*Esc. sa A. bar. de Siaguna*) a sositu in sambat'a trecuta la Pest'a spre a-si ocupá locul in cas'a magnatiloru.

* * * (*Dlu dr. Joanu Ratiu.*) devotatulutu aperiatoriu alu causei nóstre natiunale, de vre-o câte-va díle pe-trece in Pest'a, in afaceri private. Tenerimea romana de aice indata ce i veni la cunoscentia sosirea stimatuluu barbatu, grabi numai decâtu a-lu salutá in corpore.

* * * (*Societatea de leptura*) din Oradea-mare va tiené de acuma inainte siedintiele sale insofíte de productiunilo coruluu vocalu alu seminariuluu domesticu de acolo. Totodata aflámu cu bucuria, câ societatea numi-

ta va tiené si in anulu acést'a o siedintia publica in septeman'a ce va urmá dupa Rusali. Cu placere inregistrámu, câ Rdis d. canonicu Joanu Popu, supraveghiatorulu societâti si cu ocasiunea acést'a a promisú totu concursulu seu moralu si materialu, ca siedinti'a publica sê reésa câtu se póte de splendidu.

* * * (*Procesu de preea.*) Diurnalele unguresci scriú, câ procurorulu de statu a intentatu procesu de presa diuariulu „Federatiunea“, pentru „agitatiune in contra uniunii Transilvaniei.“ Atât'a scimu si noi, câ mercuri demanét'a s'au confiscatu in tipografi'a unde apare si fói'a nóstra, tóte esemplarele, câte au mai remasu din numerii 25 si 28 ai „Federatiunii.“

* * * (*Adunare femeiesca*) se tienù nu de multu in Novisadu (comit. Torontalu) din partea dameloru sêrbe. Scopurile acestei insofiri sunt multe si frumóse, si a nume: a aduná bani si membrii pentru inaintarea culturai si inteligintiei natiunii sêrbe; a vindecá pe morbosu si orfanu; a inaintá scólele femeiesci si a dá castigu orfaneloru; a latí economisarea la seculu femeiescu. Damele pentru ajungerea scopulu voru fi in legatura cu unu comitetu barbatescu. Cu bucuria amu inregistrá si despre damele nóstre din Ungari'a unu atare faptu frumosu si de multu doritu.

* * * (*In. S. Carolu I.*) precum scrie „Romanulu“, a primitu o epistola de la maj. sa imperatulu Rusiei, esprimandu simtieminte amicabile pentru Domnitoriu si binevoitóre pentru Romanu'a.

* * * (*Bataia între dóue sate.*) Foile din Pest'a publica urmatoriulu telegramu: „Sabíu 16 apr. Eri s'a intemplatu o bataia formala între comun'a sasésca Apoldu-mare si între comun'a romana Rodu, pentru certe de otare; ataculu s'a intemplatu cu pusece. Cu ast'a ocasiune s'au ranitu mai multi locuitoru din Rodu, si unulu a remasu mortu.“

* * * (*Unu daru frumosu.*) Ministerulu culteloru si alu instructiunii publice din Romanu'a aplicadá gimnasiulu romanu din Brasiovu unu ajutoriu de 23 mii franci. Principele domnitoriu subscrise in 1 aprile decretulu donatiunalu.

* * * (*Armat'a Romaniei.*) In siedintia de la 20 martiu Camer'a Romaniei a adoptatu proieptulu de lege relativu la organisarea poterii armate. Poterea armata a Romaniei cuprinde cinci eleminte; armat'a permanenta cu reserv'a ei, militi'a activa, gard'a cetatiana si glótele. Toti romanii de la etate de 20 pana la 50 ani sunt chiamati a luá armele in modulu urmatoriu: de etate de la 20 pana la 27 ani in armat'a permanenta si militi'a activa; in orasie de la 30 pana la 50 ani in gard'a cetatiana; de la etate de 20 la 40 ani câti nu voru fi estu la sortiu pentru servitiulu armatei permanente si militiei active si neci facu parte din gard'a cetatiana, precum si cei de etate de la 27 la 40 ani, carii au trecut prin armat'a permanenta séu militi'a activa si ér nu apartienu gardei cetatiane, voru face parte din militi'a neactiva; de la etate de 17 la 20 ani si de la 40 la 50, câti nu sunt in armat'a permanenta, in militi'a activa ori neactiva, séu in gard'a cetatiana, voru face parte din glóte. Toti tenerii in anulu ce au implinitu 20 de ani séu au intratu in alu 20-le, tragu la sorti, afara de cei din comunele marginasie, cari sunt destinati sê fia graniceri. Terminulu obligatoriu pentru armat'a permanenta e de trei ani in activitate si patru in reserva.

* * * (*Necrologu.*) Laurentiu Popu junele preotu din Baia-spie a repausatu in 8 aprile, lasandu dupa

sine o veduva gelitóre, cu care a traitu abié diece luni de díle. Fia-i tierin'a usióra!

== (*Publicatiune!*) In urma legii votate de corpurile legiuitorie din Romani'a pentru infiintiarea de drumuri judetiene si vecinale in tote judetiile, fiindu necesitate de 30 ingineri geometri, cari sê fia insarcinati cu constructiunea unor asemenea drumuri, se publica spre sciintia tuturor acelor'a, cari ar voi a se angaja in asemenea calitate, de a se presentá la Ministeriulu Lucrárilor publice in Bucuresci in terminu de trei luni de astadi, spre a fi numiti in acele posturi. Conditiiunile de admisibilitate sunt: 1-a. A fi de nationalitate Romanu. 2-a. A probá cá a absolvitu cu succesu cursurile vre-unei scóle specialí de ingineria si cá a practicatú aceea specialitate séu cá a fonctiunatu ca oficieru de geniu in vre-o armata. 3-a. Retributiunea ce li se va accordá este de 300 franci efectivi pre luna afara de cheltuiile de transportu. Bucuresci 28/9. apr. 1868. — Ministru P. Donici.

Literatura si arte.

* * * (*Colectiune de masime si reflesiuni.*) Dlu Teodoru Manu in Gherla publica invitare de prenumeratiuno la unu opu intitulatu: „Vade mecum“ (Vina cu mine) care va cotiené masimele si reflesiunile morale ale ducelui de la Rochefoucauld. Pretiulu de prenumeratiune e 30 cr. Opu lu va esí cu finea lui juniu

* * * (*Din important'a publicatiune a dlui Dimitrie Bolintianu*) a mai esítu de sub presa: „Alesandru Lapusneanu“ drama in trei acte si „Dupa batali'a de la Calugareni“ drama in trei acte, si in versuri; pretiulu ambeloro drame brosiurate la unu locu este de trei sfanti esemplarulu,

* * * (*Bibliografia.*) A esítu de sub tiparu o opera eclesiastica; „Beseric'a adeverata si chiamarea besericei romane“ de archimandritulu Neceforu Ilescu Spinceana, fostulu rectoru la seminariulu de Husi, la acelu din monastirea Neamtulu si curatoru la monastirea Bistriti'a, judetiulu Neamtulu; se afla depusa spre vendiare in Bucuresci la librariile Ioanidu si Socecu; éra in Romani'a-Moldova, la Costache Teodoru, negutiatoru in tergulu Neamtului. Pretiulu unui estemplaru este 2 sfanti austriaci.

Din strainetate.

△ (*Societatea desperatiloru.*) Unu caletoriu din Algeri'a enaréza urmatórele: — Candu am intratu antái'a data in „societatea desperatiloru“, unu european a fostu asié de bunu a me conduce acolo, — elu locuia in o localitate de totu poetica, ce si-o edificase elu insusi pre malulu marei in o padure umbrosa, prin ferestutiele rotunde ale casutiei sale cari nu le inchidea neci candu, totu una sborau in laintru si afara rondunelele ce-si aveau cuiburile loru pre paretii casuliei lui, — elu nu vedea neci candu altu ceva, decátu marea spumegatóre si verdeati'a eterna a padurei, si n'audiá decátu ciripitulu paseriloru si murmurulu riurelului ce curgea pe dinaintea colibei lui, pe cari nóptea le inchimbau mianaturile hienei si ragnetulu leiloru, cari déca lu-infestau pre tare, está afara si i luá in góna, cá-ci érá unu venatoriu mare si pasionatu. Indata ce am intratu in locuinti'a lui, observaiu cá am de aface cu unu adeveratu poetu, cu unu Pitan care urindu sgotutulu lumei si civilizatiunea, s'a retrasu in singurata-

tea selbateca. Mi-a enaratu caus'a retragerii sale, si-mi spunea despre suvenirile placute a amantei sale, mi-a aratatu cunun'a de flori si buchet'a ce o avea de la dins'a si cari le tienea in ladutia de lemnu de cedru, mi-a povestitu cu ochii scaldati in lacrimi, cum amat'a sa socia a dóu'a dí dupa casatoria a muritu si dinsulu in desperarea cea mare a trecutú marea si a intratu in „societatea desperatiloru“ si-mi dícea cá de atunci se simte fericitu si cá aici-si vede adeseori soci'a, ma demulteori si vorbesce cu ea. — „Acum avemu adunare!“ — m'a intreruptu deodata si mergandu la locul destinatu care érá o cafenea arabica, m'a introdusu si pe mine acolo. Fieste care membru alu societatii avea o sagéta in gura. Acest'a érá insemnulu „societatii desperatiloru. M'a umplutu o gróza candu me uitamu la ei, cá-ci fati'a si ochii fiecarui nu esprimau alta, decátu desperare si ér' desperare. De la unulu pana la altulu toti semenau cu nefericitulu de amicu alu meu. Toti erau, parte amorisati cadiuti in desperare, parte Cresi cadiuti in miseria.

△ (*Ole Bull*), renumitulu violinistu, acum la pasi si-a inceputu concertele sale in New-York, in Steinway-hall; éra fratii Ferni tienu concertu in Alexandria.

△ (*Regele Todoru*), cutezatoriulu si eroulu principu alu Abisiniei incepe a deveni in periclu, cá-ci Napier comandantele englesu in 2-a a l. tr. a ocupatu cetatea Hat, si indecursulu lunei acesteia va ocupá de siguru si Magdala cetatea unde siede acum regele Todoru.

△ (*Amórea fiésca.*) In Brúsel convenindu dóue femei betrane, una fórté se plangatúá celeialalte cá pruncii ei cátu sunt de rei si grobiani cu ea, vedii cum mi-resplatescu suferintiele mele, necasurile mele si noptile cele multe fara somnu cari le-am suferitu grigindu de ei. Ei! s'a stricatu lumea si-i nemultiamitóre. — Éra cealalta a dísu: Ba eu! Dómue multiamescu-ti, pre mine me iubescú fiulu meu, cá-ci si mai adeunadi aducandu unu putonu de apa de la riu, candu am sositu cu elu acasa, fiindu tare greu, am cadiutu, si elu, dragulu meu! a dísu cá de me mai vede aducandu apa cu putonulu, totu-lu sparge de mine. „Oh Dómne, cátu de fericita esti dta!“

△ (*Judecata intielepta.*) Nu a fostu numai la jidovi Solomonu intieleptulu, fara si in Parisu se afla câte unu jude intieleptu. Si anume: In Parisu nu e iertatu sê-si bage nimene caii in fluviulu Saina. In dílele trecute intemplantu-se totusi contrariulu, pe langa tóte cá martorii fasiunau a fi vediutu cu ochii pana si-a scosu caii din fluviu, intieleptulu jude totusi la eliberatu, din motivulu cá nu l'a vediutu nimene bagandu-si in lountru.

△ (*Disraeli*). Ministriulu presiedinte alu Angliei Disraeli, neci candu nu siede cu peleri'a in capu in parlamentu ca ceialalti membrii ai casei, fara indata ce intra si-o pune sub scaunu, si asié intréga fisionomi'a lui se póte observá fórté usioru. Nu sémena de feliu a englesu ci mai multu are o fisionomia jidoveasca. Totu in continuu si-contrage budiele si sub întreaga siedinti'a nu vorbesce uniculu cuventu cu nime, perulu i flusturatu, din care o bucla totu deuna e pe frunte ca la Napoleonu I si la Emilu Girardin. Pe imbracaminte dá fórté putínu, si cugeti cá-su puse pe elu cu furc'a, in parlamentu siede de comunu langa Sir John Pakington, vestitu pentru aceea cá in Angli'a întreaga dinsulu umbla imbracatu mai frumosu si mai elegantu, de capacitate inse atátu de neinsemnatu, cátu candu a avditu Wellington cá e denumitu de ministru pentru co-

Ionî a dîsu : „Déca neci nu-lu cunoscu!“ Ministrii cei-alalti toti sunt vorbitori, numai Disraeli siede pururea tacutu, si nime nu-i scie planurile si politic'a. Elu, Bismark si Napoleonu par' câ-su din una si aceeași familia, numai câtu câ in Angli'a neci candu nu va pôte duce asié o rola, ca cea in Franci'a si Prusi'a.

△ (*Alungarea diavolului.*) Pe unu tieranu din unu satu de langa Constanc, de multu la totu torturatu acea idea fipsa, cumca cuminecandu-se odata fara sê-si fi marturisu tote peccatele, pentru peccatulu acesta a intratu diavolulu in elu. Bietulu tieranu ca sê se scape cumva de ôspele neplacutu, s'a dusu la preotulu din locu si si-a plansu necazulu, preotulu fiindu omu intieptu i-a dîsu sê mérga intr'o séra la crisma si se bee vinarsu pana i-se va suî in capu, câ atunci fuge draculu de la elu. Tieranulu inse nu a pre datu multu pe glum'a parintelui si venindu unu alu preotu in satu, s'a dusu si la acest'a si si-a plansu necazulu. Preotulu la visitatu si i-a dîsu, câ dieu ei draculu in elu, inse-lu vá scôte elu. Cinstitul parinte s'a apucatu de lucru si intr'o dumineca demanet'i a adunatu toti poporeni la beserica si inceputu a dá totu felulu de oleiuri santîte, tamaie si smirna bietului omu sê bee, pana loru apucatu totu sgêrciuri si giunghiuri prin fôle, de s'a spariatu si pop'a si se temea câ in locu se alunge pe draculu din elu, o sê-lu cumpenésca sê-lu duca de totu. VEDIENDU INSE PARINTELE CÂ DIEU NU-I GLUMA, A TRAMISU DUPA MEDICULU CERCUALE, CARE CU PORGIATIA A SI SCOSU PACOSTEA DIN ELU.

△ (*Amoru americanu.*) O fôia americana scrie, câ in Chicago unu teneru, de profesiune masinistu, iubindu cu pasiune o fêta tenere si fôrte frumôsa, si voindu sê se convinga câ e si iubitu, a dîsu odata catra adorat'a sa, câ elu nu crede cumca dins'a asiderea lu-iubesce pre elu asié de sinceru si de tare, ca elu pre ea. Biét'a fêta iubindu-lu din totu sufletulu ei, nu i-a potutu responde altceva decâtu eschiamandu: Oh! Dômne delatura din anima lui tôta jalusi'a, câ-ci tu bine vedi câ afara de tine numai pre elu lu-iubescu! — Asié, tu asié dici câ me iubesci, atunci ca sê stergi din anim'a mea si cea mai mica jalusia, invoiesci-te la o proba? oh, de miar costá chiaru si viet'a. Sê ne intalnimu dara poimane séra in parcu in aleiulu de langa fluviu. La diu'a anumita tenerii au convenitu si s'au preamblatu multu tempu in susu si in josu, — odata numai tenerulu s'a departatu pe langa fluviu in susu si a saritu in apa, biét'a fêta in desperarea cea mare n'a sciutu alta ce face, fara a saritu sê-lu scôta, ce vediendu cei ce petreceau prin parcu a luat u iute o luntritia si au alergatu dupa ei sê-i scôta, — au si scosu, inse ce? tenerulu care esise acum de sub apa si tienea c' tra margini, — éra biét'a fêta a remasu viptim'a glumei amanului éi. Dumnealui si-plange acum in inchisóre amant'a pierduta.

△ (*O femeia ca diplomatu.*) Virtutea prima a unui diplomatu e a tacé, si — dupa cum dîcu unele guri ro-le — acést'a e cea mai din urma la femei. Totusi mrs. Francis Bond din tote puterile se nadiuesce, ca se ajunga ea de ambatorulu Statelor Unite americane la curtea Angliei, si inca dupa cum scrie o fôia americana, are multi partinitori.

△ (*Tereza*) renumit'a cantareatia de prin cafenelele Parisului in lun'a venitóre merge la Londonu, unde

pentru diece concerte capeta o miia de franci. Sê pôte câ cea ce-i place francesului nu-i place si anglesului, inse de aceea putînu-i pasa ei, batar sê dica câ n'ajunge nimica, numai mi'a de franci sê nu-i o traga.

Gâcîtura de semne

de Elen'a Novacu.

~u!□u e X u! ?e * * i + Δ u ~ ó * * a
li ~ § ' a ? e * o Δ § i ~ u
A! □ a li ~ § a a Δ ~ o — i ó * * a
? a ea — u , a * * i ~ u
Δ o ~ a — a * * i u l u o i u § e * * ? e
? a * * u + ! e □ u l u * * e u
A: * o Δ § i □ i * * ? Δ i □ i Δ o ~ a — e * * ? e
= e ? □ Δ u X u ~ — e X i e u .
* * i o — u .

Deslegarea gâcîturei numerice din nr. 10.

De-asîu fi fluture ce sbóra
Primavér'a pr'între flori,
La suav'a-mi lelisióra
Asiu sborá in dalbe diori,
Si cu radiele de sóre
In chilia-i asiu intrá
Si pe budiele-i corale
Sarutári asiu preserá.

Paulu Draga

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Anastasia Leonoviciu, Ana Basi'a, Luiza Murgu, Mari'a Campianu, Laura Jonescu, Amalia Lupanu, Maria Brasiovanu, Ana Mihu, Maria Cirlea, Rosa Ardeleanu, Eutimia Remetianu, Livia Ratiu, Emili'a Cadariu, Sidoni'a Barianu, Maria Barbusiu, si de la domnii: Joane Babescu si Joane Sturza.

POSTA REDACTIUNEI.

Cu esemplare complete mai potemu inca sierbí din inceputulu anului. Pretiulu pe diumetate de anu 4 fl. — pentru tabloulu nationalu se alatura 1 fl. 20 kr.

„**Providintia**.“ Novela. Nu se pôte publicá. Tramite-ni mai bine nescari articoli enciclopedici. Totdeuna voru fi bineprimitti si se voru publicá mai de graba.

S. Nicolau. Novel'a tramisa a sositu, inse redactorulu acestei foi a absentatu diece dîle. Dupa cetire ti-omu raspunde.

Lugosiu. Multiamita pentru cele tramise. Se voru publicá numai decâtu. — Asemene lucrari vomu primí cu bucuria si de altadata.

Versurile: Du-i zefru cu-a ta suflare, — Acelu bradu, — Primavér'a dorita, — nu se potu publicá. — „Lil'á“ corésa si scurtata ar poté esí.

G. D. Din „Panteonulu Romanu“ acuma se tiparesce a cincea còla. Abonaminte se totu pîrescu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**